

Memo

Raad

Aan: Raad
Van: College
Cc:

Datum: 26 april 2021
Onderwerp: Een kerkenvisie voor Het Hogeland
Zaaknummer: Z.HHL.029770

Geachte leden van de raad,

'De kerk zat zondags vol, tot de mechanisatie kwam. Boeren konden het ineens met veel minder volk af, de arbeiders trokken weg naar plaatsen met fabrieken. Met hen verdween de kapper, de kruidenier. De paarden vertrokken, en met hen de smeden. De combine kwam: de molen De Zwaluw raakte in verval. De kerk liep leeg en het geld voor onderhoud raakte op.' – Tony van der Meulen, Oude kerken in Groningen (1979).

Deze passage over de kerk van Zuurdijk laat zien dat het al sinds de jaren '50 een hele uitdaging is om kerken in stand te houden. Die uitdaging bestaat anno 2021 nog steeds. Kerkgenootschappen worden kleiner, de krimp gaat door en kerkelijk zijn is niet meer vanzelfsprekend. Tegelijkertijd kunnen al deze ontwikkelingen monumentale kerkgebouwen en dorpen hard raken. Dat is zorgelijk, want veel mensen hechten aan de gebouwen en de herinneringen die daar aan vast blijven zitten. Vanuit sociaal en ruimtelijk oogpunt zien we voor de kerkenvisie een verbindende rol voor de hele gemeente.

Kerkenvisie

Vanuit het Rijk heeft Het Hogeland middelen beschikbaar om een kerkenvisie op te stellen. Het doel van de kerkenvisie is het in beeld brengen van een duurzaam toekomstperspectief voor monumentale kerkgebouwen. Daarvoor gaan we dit jaar alle gebouwen in hun context bekijken en gesprekken voeren met zoveel mogelijk kerkeigenaren (van 32 kerkgemeenschappen) en andere betrokkenen. Zo ontstaat een beeld van de gebouwen, wensen, knelpunten of zorgen. Met de kerkenvisie lopen we voor op ontwikkelingen rondom kerkgebouwen, en kunnen we goed nadenken over een passend, duurzaam gebruik van de gebouwen. Met als uitgangspunt: geen mooiere bestemming dan de oorspronkelijke bestemming, voor zover dat realistisch is. Hoe breed we dit credo kunnen naleven, gaan we onderzoeken. Met de kerkenvisie kunnen we proberen om ontwikkelingen rondom kerken voor te zijn. Het is niet wenselijk om bij het in onbruik raken van een kerk voor verrassingen te worden gesteld, zeker niet als het gaat om een waardevol, monumentaal gebouw, al of niet met een wettelijke erfgoedstatus.

Werkwijze

De werkwijze rondom de kerkenvisie is driedelig. Allereerst leggen we – voor zover dat er nog niet is – contact met de betrokken kerkbesturen. Onder meer in het terugkerende pastoresoverleg met de gemeente is de kerkenvisie al kort ter sprake gekomen. Per brief brengen we de kerken officieel op de hoogte van de start, en vragen we ze om hun deelname. Het streven is om eind mei alle contacten te hebben gelegd, te hebben geïnventariseerd welke kerken meedoen en te beginnen met de eerste ontmoetingen.

Met de kerkeigenaren gaan we (vooralsnog digitaal) in gesprek over de kerkenvisie, een duurzame toekomstvisie, de rol van de gemeente, wensen en knelpunten. In mei 2021 willen we het contact met de kerken hebben gelegd en van start gaan met de gesprekken.

Naast de ontmoetingen met de kerkbesturen kijken we met een architectuurhistorische blik naar de kerkgebouwen. Van de 79 kerkgebouwen zijn er 20 zonder monumentstatus. In hoeverre zijn deze onbeschermd gebouwen monumentaal te noemen? Wat verliezen we als deze gebouwen dichtgaan en worden aangepast? Ook kijken we, mede aan de hand van de gesprekken met de kerken, welke plek een kerk in een dorp inneemt.

Het derde onderdeel van de kerkenvisie is een communicatietraject. Hoofdonderdeel daarvan is een serie vlogs, net als bij de Open Monumentendag van 2020. Met de vlogs belichten we de rijke kerkgeschiedenis van de gemeente, onbekende gebouwen en orgels, kerken die reeds een andere functie hebben gekregen en kerken die al verduurzaamd zijn. Zo willen we bewustwording creëren en iedereen kennis laten maken met de belangrijke plek die onze historische kerkgebouwen innemen.

Rapportage

Het is de bedoeling om eind 2021 de gesprekken te hebben afgerond en het architectuurhistorische gedeelte in beeld te hebben. Op basis daarvan maken we een boekwerkje, uiteraard in samenspraak met de betrokken kerken. De kerkenvisie is echter niet alleen een boekwerk, maar ook het hele traject om met elkaar in gesprek te gaan en samen naar de toekomst te kijken.

Hoogachtend,
Het college van B&W,

H.J. Bolding
burgemeester

P.P.M. van Vilsteren
secretaris